
BUTLLETÍ

DE L'ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA

ANY III

Barcelona, juny de 1919

NÚM. 6

SUMARI

	Pàgs.		Pàgs.
Crònica de la Protectora, maig:		talunya	131
Dues cartes.	121	Per la cultura cinematogràfica, per	
Memòria de l'any 1918	123	<i>J. P. M.</i>	132
Acords de la sessió del dia 15	124	La Moral del Mestre, per <i>Ll. Jou i</i>	
Comissió delegada de Vich	127	<i>Ollé</i>	133
Cursos monogràfics d'alts estudis i		Ecos de l'estranger, per <i>M. T. P.</i>	136
d'intercanvi	129	Bibliografia, per <i>Ll. J. i O. i P. R.</i>	138
Assemblea de mestres oficials de Ca-		Noves	140

CRÒNICA DE LA PROTECTORA

MES DE MAIG

DUES CARTES

Digníssim senyor:

Aquest Consell Directiu rebé amb singular satisfacció la vostra atencióíssima lletra del 7 d'abril.

Es costum nostre en endreçar-nos als espanyols no catalans que amb nosaltres es posen en relació, fer-ho en la seva llengua materna, però avui preferim trencar aquest costum per estimar que en vós hi hauria tant com hi poguéssim haver de gentilesa, mes podria significar per la nostra part ignorància absoluta del perfecte coneixement que teniu de la nostra llengua, i de l'interès que sentiu per ella i per la nostra cultura.

Molt honorada s'ha vist la nostra Associació, i amb ella aquest Consell Directiu, en inscriure el nom vostre en les nostres llistes de socis. Igualment ens honra l'interès vivíssim que manifesteu per conèixer els nostres treballs, al qual interès correspondrem remetent-vos ara un exemplar de les

obres fins avui publicades per la nostra secció Editorial, i successivament les que vagin publicant-se.

Altres motius de satisfacció pròpia és estat el conèixer per la informació que teniu la gentilesa de fer-nos, l'abast total dels ensenyaments que es professen en el Departament de Llengües i Literatures hispàniques a la Universitat de Kansas, de la qual sou digne membre; satisfacció major, quan la nostra actuació essencialment catalanista no suposa cap mala voluntat pel castellà, llenguatge que, en l'ordre dels nostres afectes, honorem i venerem en primer lloc després del nostre propi; i únicament voldríem que el reconeixement del nostre dret natural a l'ús del català en totes les funcions socials i públiques, ens donés lleure d'expressar el nostre respecte al castellà amb una més ampla cordialitat i sense les reserves que les circumstàncies imposen als que, com nosaltres, els catalans, vivim en afer tan capital sotmesos a un regisme d'excepció.

Digneu-vos, honorable senyor, acceptar un cop més el testimoniatge de la nostra més alta consideració.

Visqueu, senyor, molts anys pel bé de l'*Ensenyança catalana*.

El President,

M. FOLGUERA I DURAN

- El Secretari,

MARTÍ ESTEVE

Senyor En Josep Maria Osma.—St. Lawrence (Kansas) (Estats Units).

Honorable senyor:

Aquest Consell Directiu, previ informe de la Comissió Tècnica d'aquesta Associació, ha examinat la seva oferta de 150 exemplars del seu fullet «El valenciano en las Escuelas y en la vida social» al preu de cost i per a repartir-lo entre els mestres de València; atenció que estima moltíssim i agraeix vivament. Però amb gran recança per la seva part es veu impossibilitat de acceptar-la, per la raó que el criteri en el dit fullet defensat, encara que en algun punt concordi amb un aspecte dels ideals que sustenta la Protectora, divergeix en l'essència íntima del pensament; car vostè defensa, segons deduïm de la lectura del seu treball, l'ensenyament del català com a mitjà perquè els infants puguin aprendre millor el castellà, utilitzant-lo sols fins al coneixement d'aquest, mentre que nosaltres preconitzem l'ensenyança en català a Catalunya i a València en tots els graus, perquè entenem que només l'ensenyament dels infants en la llengua materna és l'únic racional i que només obeeix plenament a les normes fundamentals de la Pedagogia.

Demés nosaltres concordem l'interès científic amb la dignitat de la nostra llengua, que pateix en ésser foragitada de l'exercici d'una funció tan sagrada com és l'ensenyament primari i també amb la necessitat que l'escola tingui un esperit que només l'ensenyança amb la llengua pròpia hi pot dur. Aquest esperit nacional desvetlla les essències patriòtiques en l'ànima dels infants; els quals, demés trobant en ells mateixos el seu mitjà cultural d'expressió, són permesos d'obrar segons naturalesa i sense violències pertorbadores i nocives a l'eficàcia del treball escolar.

Això no vol dir que nosaltres volguem foragitar l'ensenyament del castellà de l'escola, no; nosaltres entenem necessari l'ensenyament del castellà, però com una assignatura més, mai com a vehicle de l'ensenyament, el qual no pot ésser altre que la llengua materna.

Si vostè volgués refer el seu treball en l'aspecte pedagògic—amb l'exposat en les postals, ja hi estem més d'acord—apropant-se més a aquest criteri que li acabem d'exposar, i es resolgués a donar l'exemple, fent-lo en valencià, llavors segurament la Protectora, trobant-hi en ell representat el seu criteri fonamental, acceptaria una oferta com la que vostè ara ha fet, i que tot i agraint-ne la intenció es veu privada d'acceptar, per cert amb molta pena.

Això no vol dir, distingit senyor, que no estimem en el que val la seva generosa oferta, felicitant-se demés que un mestre valencià tan il·lustre com vostè es preocupi d'introduir en les escoles la llengua pròpia.

Volgueu, honorable senyor, acceptar el testimoni de la nostra consideració més distingida.

Visqueu molts anys pel bé de la Pàtria.

El President,

M. FOLGUERA I DURAN

El Secretari,

MARTÍ ESTEVE

Senyor En Ventura Pasqual i Beltran —Benimaclet.

MEMÒRIA DE L'ANY 1918

ALS SOCIS:

Aquest Consell Directiu, en entregar-vos enguany la *Memòria* de les tasques efectuades durant el darrer any de 1918, vol acompanyar-la, com de costum, d'un prec molt humil però molt fervent alhora.

Aquest prec és que la llegiu amb tot l'amor i la cordialitat, com tota l'obra

exposada ha sigut realitzada, i, si d'aquesta lectura en traieu la conclusió que aquesta tasca és eficaç i positiva per al nostre deixondiment nacional, l'apoiu i la secundeu amb una més decidida fe i un més encès entusiasme. No cregueu, nogensmenys, que aquest prec vulgui ésser una reconvenció a cap oblit ni deixadesa per part dels socis; el Consell Directiu es fa un plaer en afirmar que l'esperançadora creixença de la Protectora, aquesta multiplicació del nombre de socis aconseguit durant l'any passat, no obeïx pas a cap miracle que no tingui la seva explicació en el fervor i l'efusió mantinguts al seu entorn per un nombre cada dia més crescut de bons companys i excel·lents compatricis.

Filla d'aquestes virtuts patriòtiques és tota l'obra. Veieu-la en la Memòria adjunta: desplegament de protecció econòmica damunt les nostres escoles catalanes; publicació de llibres catalans per a l'ensenyança; concursos d'Història de Catalunya i de lectura i escriptura del nostre idioma, i afavoriment, en fi, de totes les activitats que s'inicien, encaminades a aconseguir una nova conquesta de catalanitat.

Que aquesta Memòria que us entreguem, serveixi per a captar noves voluntats per a la nostra obra; que ella sigui en les vostres mans arma noble i victoriosa.

Pel bé que fareu a l'ensenyança catalana i per Catalunya, que és la inspiradora de totes les nostres accions, us ho agrairà profundament,

EL CONSELL DIRECTIU.

ACORDS DE LA SESSIÓ DEL DIA 15

Foren proposats i admesos els socis següents: Francesc de P. Garí Agultó, de Barcelona; Dr. Llorenç Quintana Reinés, Pvre., de Benisalem (Mallorca); Salvador Galmés i Sanxo, i Antoni Salleres i Oliver, de Ciutat de Mallorca; Francesc Duran i Armengol, de Sabadell, i Josep M. Osma, de Sant Lawrance (Kansas, Estats Units).

Aquesta reunió del seu Consell Directiu es celebrà amb l'assistència del Dr. En Josep Murillo, representant de la Comissió Delegada de l'Havana, el qual la presidència saludà amb afectuositat, molt atentament corresposta.

Al catedràtic de Llengua i Literatura Catalana de la Universitat de Lawrance (Kansas, Estats Units) En Josep Maria Osma, qui malgrat i no ésser català ha volgut correspondre a l'obra de la Protectora, s'acordà correspondre-li afectuosament tan delicada atenció.

Pel periòdic «Germanor» de Santiago de Xile es ve en coneixement que a Valparaiso s'hi ha constituït una Comissió Delegada de la Protectora, de la qual no se'n té encara notificació oficial, sinó solament pel referit periòdic.

A proposta de la Comissió Tècnica, en vista del satisfactori informe donat pel Tècnic Assessor, s'acorda autoritzar a l'Escola Catalana de Vich, que dirigeix En Josep Franquesa, per admetre fins a 10 alumnes pobres, gratuïtament, corrent el cost de la pensió a càrrec de la Protectora, subjectant-se a les condicions generals establertes per aquesta forma de subvenció. Demés se resolgué, d'acord amb la dita Comissió, una consulta de la Professora de la Normal de Mestresses de Girona, N'Anna Canalias. A dita Comissió s'hi passà la nota dels alumnes subvencionats en l'Escola Catalana de Barcelona que dirigeix En Manuel Ribas.

La Comissió de Foment comunica son acord de renunciar també per aquest any a la Festa d'Infants i Flors en atenció a les circumstàncies excepcionals que en tot sentits s'atravessen; i donà compte alhora de son pla sobre les gestions per aconseguir que s'inscriguin a la Protectora com a socis col·lectius les entitats de caràcter catalanista que encara no hi siguin adherides i com a individuals el major nombre de compatricis.

La Comissió Editorial exposa son parer sobre la conveniència de publicar una sèrie d'estampes de caràcter històric de Catalunya, en lloc de les auques preparades; demana es felicití el catedràtic de l'Escola d'Enginyers En Josep Galí, autor de l'«Aritmètica i Geometria» catalana que acaba de publicar l'Associació, per l'excepcional encert amb què ha complert la demanda (acordant-se així); comunica no acceptar les ofertes de donya Victòria de Messeguer sobre la publicació d'unes Gramàtiques, que estan ja començades en principi; i fa indicació de la forma com podria atendre's una petició de la Comissió Delegada de Buenos Aires, respecte a la venda de llibres en la dita ciutat, la qual indicació s'acorda trametre a la dita Comissió.

Les Comissions Delegades de Reus i Girona comuniquen sobre assumptes de tràmit; la de Vich remet el Cartell Convocatòria de l'anunciat Concurs de Lectura i Escriptura, en la dita ciutat; la de Mataró envia la liquidació de les quotes fins a fi de febrer propassat; la de Mallorca acompanya son Manifest de Propaganda a la opinió insular i sol·licita ajut per al Concurs de Lectura i Escriptura Mallorquina organitzat pel Centre Regionalista de Palma (que és concedit), fent avinent la conveniència de celebrar un dels Concursos Nacionals d'Història de Catalunya en aquella Illa; i la de Iquique (Xile) comunica la vinguda a aquesta ciutat del soci Protector de la mateixa En Lluís Gaju, el qual es dignà visitar el President de l'Associació, tantost fou arribat a Barcelona, mereixent una afectuosa acollença.

La Comissió Delegada de Buenos Aires ha enviat un donatiu extraordinari de cinc centes pessetes corresponent al present any, acordant-se regradar-lo com se mereix i destinar-lo al Concurs ja obert nomenat «Jocs d'Infants», sota el nom de *Segon Premi República Argentina*.

La Comissió Delegada de Tarragona exposa algunes dificultats sobre la celebració del VII Concurs Nacional d'Història de Catalunya que està anunciat per a la pròxima Pàsqua Granada, en dita ciutat, acordant-se delegar el president de la Protectora perquè les resolgui junt amb la Comissió Organitzadora tarragonina, després de posar-se en contacte amb la mateixa.

Respecte al referit Concurs, es dona compte de noves inscripcions d'alumnes de les Escoles del Districte II i de la de Santa Eulària, i altres de particulars de Barcelona i d'haver-se rebut donatius per a contribuir a les despeses del mateix de la Presidència i dels Srs. En Josep Grau, En Josep Grant i Sala, En Josep Botey, En Ricard Sampere, En P. Grieria, N'Emili Palmada, N'Antoni Carbonell, N'E. Vallès, i dels Col·lectius Agrupació d'Escoles Catalanes de l'Ateneu Democràtic Regionalista del Poble Nou i de l'Ateneu Democràtic; i en llibres per a premis dels Srs. N'Albert Bastardas, En J. Roig i Punyet, En Ramon Tobella i els Srs. Borràs Mestres i Companyia. Demés s'ha resolt adquirir lots de llibres per a premis destinats al dit Concurs.

Es reben comunicacions d'En Manuel Ribas, Director de l'Escola Catalana del carrer de Moncada, convidant el Consell al Festival Escolar i demanant la cooperació al mateix, que és concedida; del Patronat de l'Escola Catalana del Districte III, anunciant la instal·lació en el nou local i demanant la visita del Consell de la Protectora; del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, de Terrassa, anunciant la formació d'una Escola Catalana per a Infants, i demanant la cooperació de la Protectora per al provisionament de Professor de la mateixa (que és encarregat a la Comissió Tècnica); del distingit consoci resident a Buenos Aires N'Antoni de P. Aleu, demanant algunes aclaracions sobre la confecció d'un mapa dels territoris on es parla el català; i del President de la Mancomunitat de Catalunya, trametent una oferta del distingit escriptor castellà En Oscar Pérez de Solís per a crear una secció catalana en la revista que dirigeix titulada «Tiempos Nuevos», dedicada als catalans residents a Valladolid, acordant-se acceptar gustosament l'encàrrec del Sr. Puig i Cadafalch.

Havent cessat en son càrrec de representant de la Protectora en les Escoles del Districte VII En Francesc Rossell, s'acorda facultar a la Presidència per al nomenament del que ha de substituir-lo.

Tenint-se notícia per la premsa que l'Associació de Professors de Centres de Cultura de Catalunya va a convocar un Concurs de Lectura i Escriptura Catalanes, s'acorda felicitar-la per tan lloable iniciativa; com també el benvolgut consoci En Pere Bassegoda, pel Curset de Gramàtica Catalana donat en l'Acadèmia de la Congregació de la Immaculada i de Sant Lluís, i el director del veterà setmanari nacionalista anomenat «La Costa de Llevant», pel número extraordinari del mateix que ha dedicat al malaguanyat pedagog català En Salvador Genís.

Es dona compte d'haver assistit en representació de la Protectora a la Festa dels Jocs Florals, el Secretari de la mateixa En Martí Esteve; i a la sessió necrològica del consoci En Joaquim Folguera, celebrada pel Centre Català de Sabadell, el senyor En Pau Grieria pel Consell Directiu i En Josep Maria López Picó per la Comissió Editorial Pedagògica, de la qual el difunt formava part.

A proposta de la Presidència s'acorda que consti en acte el sentiment de la Protectora per la mort d'un dels seus socis més devots, N'Enric Vidal i Valenciano, que tants mèrits tenia contrets dintre de l'actuació nacionalista; com també per la mort d'En Tomàs Carreras i Mas, de Girona, pare de l'estimat soci i actiu col·laborador de l'entitat, En Carreras i Artau; enviant-se a les famílies respectives la més sentida expressió de condol.

S'ha rebut de l'Institut d'Estudis Catalans el Butlletí de Dialectologia Catalana, corresponent al primer semestre de l'any 1918; el número 4 del V de l'Arxiu de Ciències; de l'Ajuntament de Barcelona, un exemplar de l'Anuari Estadístic de la Ciutat en l'any 1916, i de la revista «La Nova Catalunya», de l'Havana, un assaig literari de l'apreciable consoci d'aquella ciutat En Joan Parellada i Segura. Són regraciats tots aquestos donatius.

COMISSIÓ DELEGADA DE VICH

PRIMER CONCURS DE LECTURA I ESCRIPTURA CATALANES

Convocatòria

La Comissió Delegada de Vich de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, d'acord amb «Revista de Vich», convoca els nois i noies de la Plana de Vich que vulguin conrear l'estudi de la nostra llengua, a un Concurs de Lectura i Escriptura catalanes, el qual es celebrarà en aquesta ciutat a darrers de juny d'enguany. El dia, lloc i hora del concurs i del repartiment de premis es publicaran oportunament.

Bases:

- 1.ª Els exercicis seran públics i en nombre de dos: un d'oral i altre d'escrit.
- 2.ª Entre els inscrits s'establiran dues seccions: en la primera s'hi compendran els nois i noies l'edat dels quals no arribi als onze anys; en la segona aquells que no passin de setze anys.
- 3.ª L'Exercici oral consistirà en llegir en alta veu una composició curta o bé un fragment que escollirà el jurat.

4.ª L'exercici escrit consistirà en escriure al dictat un fragment elegit pel jurat.

5.ª La inscripció podran fer-la els mateixos interessats o llurs famílies fins el dia 10 de juny a casa del Secretari senyor Lluís Parés, carrer de Manlleu, n.º 32, presentant una nota en què s'hi faci constar el nom i cognoms, edat i domicili.

6.ª Els incrits deuran presentar-se en el dia, hora i lloc que oportunament els serà avisat per a fer els exercicis; igualment deuran presentar-se personalment a recollir els premis, perdent tot dret a ells aquells que no s'hi presentin personalment.

7.ª Els premis seran:

Primera secció (menys de 11 anys)

Dos primers premis	de 25 ptes.	cada un d'ells
Dos segons	» de 20 ptes.	» » »
Dos tercers	» de 15 ptes.	» » »

Segona secció (menys de 16 anys)

Dos primers premis	de 30 ptes.	cada un d'ells
Dos segons	» de 25 ptes.	» » »
Dos tercers	» de 20 ptes.	» » »

8.ª Demés podran ésser concedits altres premis extraordinaris consistents en metàl·lic, llibres i diplomes, puix es tindrà interès en que tots els incrits s'emportin algun record del Concurs.

Comissió organitzadora. - Joan Anglada, Josep Franquesa, Miquel Genís, Felip Graugés, Benet Morató, Lluís Parés, Josep Rierola, Vicens Serra i Josep Torrents.

L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana agrairà que de la seva actuació se'n vulguin fer eco els periòdics de la nostra terra, reproduint o extractant els articles continguts en l'anterior «Crònica de la Protectora».

Del restant text que publiqui el BUTLLETÍ, en seran sols responsables els firmants i, en darrer terme, el Comitè al qual la direcció i redacció del BUTLLETÍ han estat encomanades.

CURSOS MONOGRÀFICS D'ALTS ESTUDIS I D'INTERCANVI

ORGANITZATS PER LA DIRECCIÓ D'INSTRUCCIÓ PÚBLICA, L'INSTITUT D'ESTUDIS
CATALANS I EL CONSELL DE PEDAGOGIA

QUINTA ESTACIÓ.—Semestre de Primavera de 1919.

PROFESSORS:—Leonardo Coimbra, Georges Dwelshauvers, Antoni Grier, Jacques Hadamard, Joan Moneva i Puyol, Eugeni d'Ors, L. de Pauw.

PRIMERA SÈRIE

Filosofia, Psicologia, Pedagogia

EL PENSAMENT PORTUGUÈS MODERN. Set lliçons per *Leonardo Coimbra*, Professor a la Facultat de Lletres de Lisboa, Ministre d'Instrucció Pública.

Tot seguit del descrèdit del positivisme, una reacció idealista s'ha produït a Portugal, com als altres pobles moderns. En ella, poesia i filosofia es presenten de primer com diferenciades; més tard, però, s'especifiquen amb António Nobre, qui dona la direcció pròpiament poètica i Antero de Quental, qui inicia la direcció filosòfica. Més tard encara, el pensament científic adquireix una substantivitat característica, que el professor estudiarà, paral·lelament a les altres direccions espirituals. (*Dies 5, 7, 9, 10, 11, 12 i 13 de juny. De set a vuit del vespre.*)

ELS ARGUMENTS DE ZENON D'ELEA. Dues lliçons per *Eugeni d'Ors*, Membre de l'Institut, Director d'Instrucció Pública.

Les famoses apories de Zenon d'Elea contra l'existència del moviment reben una contesta empírica fàcil, la de l'anècdota de Diògenes Cínic. Mes, en el terreny rigorosament racional, no semblen haver estat satisfactòriament resoltes; les preteses refutacions racionals des d'Aristòtil a Bergson, passant per Bayle i Stuart Mill, no constitueixen, en suma, sinó argumentacions empíriques disfressades. El professor mostrarà que així ha d'ésser sempre quan la noció d'espai és presa separatament de la de temps. Només pot esperar-se una contra-demonstració plausible aplicant al pensament abstracte les nocions d'*espai-temps* i de *línia d'univers* que el geni de Minkowski i els estudis de les teories del principi de Relativitat han portat a la física moderna. (*Dies 2 i 4 de juliol. De 7 a 8 del vespre.*)

ELS GRANS PSICÒLEGS DE LA FRANÇA CONTEMPORÀNIA. Vuit conferències per *Georges Dwelshauvers*, antic professor a la Universitat de Brussel·les.

I. *Maine de Biran*: Les idees directrius de la seva psicologia; la seva relació amb la tradició francesa del segle XVIII i amb la biologia; influència sobre la

psicologia contemporània. —II. *Victor Cousin, Jauffroy* i l'escola eclèctica. —III. Els grans sistemes oposats a l'eclecticisme: *Comte, Cournot, Renouvier*. —IV. Els fundadors de la psicologia científica: *Taine i Ribot*. —V. L'idealisme de *A. Fouillée* i la psicologia de les idees-forces; l'idealisme de *Durand de Gros*. —VI. *Revaissón* i la seva influència; *Lechelier, Boutroux* i el nou espiritualisme; la psicologia reflexiva. —VII. L'escola científica francesa: *Binet* i l'escola de París: *Paulhan, Pierre Janet, Tarde* i la inter-psicologia. —VIII. La psicologia de *H. Bergson*. Conclusions. El deute de la ciència de la vida mental a la psicologia francesa. (*Dies 1, 3, 5, 7, 8, 9, 10 i 11 de juliol. De set a vuit del vespre.*)

LA REEDUCACIÓ PROFESSIONAL DELS SOLDATS MUTILATS. Tres lliçons per *L. de Paeuw*, Inspector de l'Ensenyament Primari de Bèlgica.

Durant la guerra, *M. de Paeuw* ha organitzat, en el territori francès, l'obra de reeducació professional dels soldats mutilats per la guerra. Aquesta obra ha obtingut èxits considerables i les conseqüències d'ella presenten un interès pedagògic i psicològic de primer ordre. (*Dies 2, 4 i 6 de juny. De set a vuit del vespre.*)

SEGONA SÈRIE

Clències físico-matemàtiques

Curs de *M. Jacques Hadamard*, Professor al Col·legi de França.
Oportunament es fixarà el tema i dates del curs.

TERCERA SÈRIE

Filologia

ASSAIGS D'UNA DIALECTOLOGIA CATALANA. Sis lliçons per *Antoni Griera*, de la Secció Filològica de l'Institut.

Cap llengua romànica aconpleï la unitat literària en l'Edat Mitjana d'una manera tan perfecta com el català. L'estreta unió política de totes les terres catalanes, acompanyada d'una intensificació del conreu del sòl i del meravellós desplegament del tràfec de mar i terra, creava una nació rica i forta amb una cancelleria que imposava una llengua literària i impedia la formació de modalitats dialectals. Solament en el període preliterari hi hagué la base per una diferenciació dialectal que no es va manifestar en la llengua escrita, però que es reflecteix encara en la llengua parlada, donant la distinció entre català oriental i occidental. L'evolució seguida pels parlars importats a València i a Mallorca, d'ençà que no les uneix a Catalunya la sobirania de la Casa d'Aragó, determina les denominacions de valencià i mallorquí, encara que el primer sia un esqueix del català occidental i el segon un espill de l'estat del català oriental del segle XVI. La convivència del Rosselló amb els pobles de França d'ençà de 1642, ha

donat nova fisonomia al tros més preuat de la terra catalana, i la manca de tot report entre l'Alguer i Catalunya ha marcat un caràcter tot peculiar al català de la ciutat de Sardenya. El parlar d'aquestes contrades que han de viure en un mateix esperit assenyalen la trajectòria seguida per la llengua catalana en el camí de la seva evolució i ofereixen els millors elements per a refer la seva història. (*Dies 14, 17, 21, 23, 26 i 28 de juny. De set a vuit del vespre.*)

QUARTA SÈRIE

Història

D. FRANCISCO MANUEL DE MELO. Set lliçons per *Joan Moneva i Puyol*, Professor de Cànon a la Universitat de Saragossa.

L'obra de Melo és plena d'interès filològic i històric. La vindicació literària moderna d'escriptors barrocs com Góngora o Gracián, dona actualitat a l'estudi de l'estil de l'historiador de la guerra de Catalunya; les qüestions polítiques d'aquell temps tenen encara avui actualitat doctrinal. El professor estudiarà successivament la figura de Melo, la seva literatura i posició intel·lectual en comparança especialment amb les de Maquiavel i Saavedra Faxardo, l'estil ric en complexitat, varietats lingüístiques, en excel·lències i en anomalies; per últim, molt principalment, l'obra històrica de Melo xifrada en la seva *Historia de los movimientos, separación y guerra de Cataluña en tiempo de Felipe IV*, rica en interès de valor no circumstancial i en observacions encara avui aplicables. (*Dies 16, 18, 20, 23, 25, 27 i 30 de juny. De set a vuit del vespre.*)

Seràn admeses vint inscripcions a cada curs. El preu de la inscripció és de 5 pessetes per curs, excepte el primer i el tercer de la primera sèrie i el curs de la quarta, en què els drets d'inscripció són de 10 pessetes.

La inscripció, que pot fer-se fins a la data de la primera lliçó de cada curs, resta oberta tots els dies feiners, d'onze a una, al local de l'Institut d'Estudis Catalans, i de quatre a set, als del Consell de Pedagogia (Urgell, 187) i Secretaria dels Estudis Normals (Urgell, 187).

ASSEMBLEA DE MESTRES OFICIALS DE CATALUNYA

PONÈNCIES

En el nostre BUTLLETÍ de maig, pàgina 111, per una errada d'impressió no vista a temps per corregir-la, es deixà d'exposar la penúltima de les ponències d'aquesta Assemblea de Mestres, que diu així:

«Ensenyament gratuït i obligatori», a càrrec d'En Joan Huguet i Taragó, mestre de Barcelona.

PER LA CULTURA CINEMATogrÀFICA

Ens assabentem que són molt avançats els treballs per la constitució a Barcelona d'una casa editora de Flims Educatius i Científics, que portarà el nom de Montessori-Flim

L'èxit d'aquesta empresa es fonamenta en disposar d'un Director tècnic insubstituïble, per ésser ell el que més coneix a fons la producció cinematogràfica, per ésser un dels fundadors de la Societat «Cines de Roma»; com també d'un escollit personal dintre el camp de la Pedagogia, per a contribuir a l'edició de dites pel·lícules.

És una empresa genuïnament catalana i les seves produccions aniran per tot el món, ja que serà la primera casa que es dedicarà exclusivament a la producció de flims educatius.

Era una necessitat sentida arreu del món i que ningú no s'atrevia a satisfer.

Ens podem sentir joiosos tots els catalans que això ho faci una entitat catalana.

Veu's aquí una manera per a donar a conèixer Catalunya als estrangers, tal com és i no com la descriuen els llibres que llegeixen. Altrament farem veure nostres paisatges, costums, indústria, comerç, etc. Així es daran compte de tot l'important de nostra terra.

Un deure és de tots els catalans de contribuir moralment i materialment perquè aqueixa entitat es constitueixi i tingui èxit. Són molts els que ja s'hi han adherit i esperem que ho faran tots els socis de la Protectora, per ésser una obra enaltidora de la cultura de nostra terra.

Sabem que les accions són populars, amb el propòsit que tots puguem ajudar-hi.

No es tracta doncs solament d'una empresa comercial, sinó alhora cultural i per fer que el cinema actual, que és l'Escola del crim, pugui esdevenir el complement de l'Escola nova on el cinema serà un poderós auxiliar per a totes les ensenyances. Aquest té d'ésser el veritable cinema de l'esdevenidor.

J. P. M.

LA MORAL DEL MESTRE

CONCLUSIONS D'UNA PONÈNCIA PER A L'ASSEMBLEA
DE MESTRES OFICIALS DE CATALUNYA CELEBRADORA A TARRAGONA
ELS DIES 21 A 25 DE JULIOL

I.—Lloc dins la ciència

La Filosofia és «la ciència més profunda de l'ordre universal» (Mercier). Especulativa o pràctica, a la segona pertany l'Ètica o Moral, que «estudia l'ordre que ha de presidir en els actes lliures de la voluntat» (Mercier i Arendt). Quan la Moral s'ocupa dels actes sense tenir en compte llurs diverses circumstàncies, s'anomena general; i quan es fixa en les condicions en què l'agent moral pot trobar-se, pren el nom d'especial o aplicada. Dins la Moral aplicada estan compresos els actes relatius al treball, o sigui les professions: d'aquí neix la Moral professional. Un capítol de la Moral professional és la Moral del Mestre, que fa referència als actes de l'home o la dona qui es dediquen a la custòdia, educació i instrucció dels infants.

II.—Fins de la nostra professió

L'objecte material de la Moral del Mestre el constitueixen els actes propis de la professió i l'objecte formal són els mateixos actes considerats en l'aspecte de si tendeixen o no a la realització de llur fi natural. Com fins de la nostra professió de Mestre, els uns pròxims, els altres mediat, el darrer suprem o absolut, podrien assenyalar-se'n un nombre incalculable, però tots potser resten inclosos en els següents: a) guanyar-se la vida honestament, de manera que, atès el sistema econòmic de contracte de treball i hagut en consideració el rang del Mestre dins la societat, resulti que els esforços professionals siguin mereixedors de la recompensa material que se'ns doni i que aquesta recompensa satisfaci a bastament les nostres necessitats; b) en la gran taula d'especialitzacions del treball, complir dignament el paper que nosaltres ens hem escollit, exercint amb competència i zel la nostra particular missió, per tal de contribuir, amb el perfeccionament dels infants confiats a la nostra cura, al progrés i benestar possible del nostre país i del món en general; c) dur una existència aprofitada i seriosa que s'inclini, com fan totes les criatures de l'univers, als insondables designis de la Divinitat.

III.—Fonts d'estudi.

La Moral del Mestre presuposa certs principis que ens facin conèixer la bondat o malícia dels actes, i les fonts principals per a poar-hi dictats que vinguin a regir la nostra conducta, són aquestes: 1.ª, la Filosofia, especialment l'Ètica i la seva Història; 2.ª, la Pedagogia; 3.ª, la Legislació Escolar, tractant-se d'Escoles oficials, o els estatuts de les corporacions o les comandes de les famílies, tractant-se de l'ensenyament privat; 4.ª, l'exemple viu dels Mestres que aconseguixen donar llustre a la professió; 5.ª, les associacions o reunions de companys; 6.ª, la premsa del ram; etc.

IV.—Ciència de la Moral del Mestre.

En el contingut de la Moral del Mestre es poden veure tres moments: quan el Mestre obra, fa actes més o menys bons,—i aleshores tenim la Moral pràctica; quan el Mestre reflexiona envers la rectitud o maldat de les seves accions,—i llavors es tracta de les idees sobre la Moral; i quan el Mestre pren aquestes idees i les analitza i depura i les exposa en sistema,—i en aquest instant és qüestió de la teoria, de la Ciència de la Moral del Mestre. Ociós és advertir que els dos primers moments són gairebé constants en el Mestre, qui sols mereix tal nom si executa actes de la professió i qui per molt desatent que estigui a la seva obra, amb algunes guspires mentals deu acompanyar-la. En quant al tercer moment, sembla lícit dir que encara no hi hem arribat: la Ciència de la Moral del Mestre té els seus elements dispersos i en la recerca dels mateixos i en llur ordenament, fins a reduir-los en cos de doctrina, podem i devem col·laborar-hi tots, els uns amb l'experiència, els altres amb la meditació.

V.—La consciència professional.

La Ciència de la Moral del Mestre no pot consistir en canons estrets i inflexibles, que per nombrosos que fossin sempre serien insuficients. Millor deu aspirar a la formació d'una enlairada consciència professional, que en cada cas concret ens avisi el grau de bondat dels nostres actes i ens doni a poc a poc les virtuts característiques de la professió, entre totes les quals sobressurt aquesta: l'amor a la veritat. Com criteri de moralitat aquí es proposa una posició moderada entre els dos corrents que en el transcurs de la història vénen disputant-se el predomini del món moral: d'un cantó l'idea-

lisme, que parla de principis morals que estan en el pregon de la nostra ànima i que són anteriors a tota experiència; de l'altre cantó el positivisme, que afirma ésser la Moral una cosa variable en el temps i en l'espai, segons les circumstàncies dels individus i dels nuclis humans.

VI.—Supremacia dels deures professionals

Sigui nul·la, poca o molta la vocació innata que poguéssim atresorar per a l'exercici de l'ensenyament i fos com fos la preparació obtinguda amb els cursos de l'Escola Normal, no devem creure mai que la nostra capacitat tècnica sigui insuperable, sinó que mirarem de perfeccionar-la indefinidament. I aquesta ànsia fervorosa de millorar sempre la nostra aptitud de Mestres, ha d'anar acompanyada del convenciment que cap altra llei d'activitat pot ni de bon tros preocupar-nos com les obligacions de la professió, a les quals el Mestre consagrarà la major part de les seves forces, prenent dos centres de treball: l'un és l'Escola, que ens reclama abans que res i que estarà pel damunt de tot; l'altre és la conquesta pedagògica de l'opinió pública, de la qual tenim necessitat per a l'eficàcia de la nostra professió.

VII.—Acció social

Si degudament satisfet el tribut que amb preferència pertoca a la professió, encara li resten al Mestre entusiasmes i energies i vol esmerçar-ho en altres treballs retribuïts o bé en les tasques socials, com ara la política, el conreu de les lletres, la beneficència, les festes populars, els esports, ... el Mestre es conduirà, en ideals i procediments, de faiso que res no en pateixin el prestigi i l'autoritat de Mestre, que a tot cost li convé mantenir, encara que sigui abandonant les altres actuacions bones però estranyes a la professió.

VIII.—Els companys i la classe.

L'Ètica fa abstracció de Mestres encimats i humils, ciutadans o rurals, i sols postula que cadascú s'afanyi a ennoblir el lloc que la sort li hagi proporcionat. Respectades les jerarquies de la classe, que provenen del càrrec, del talent, de la cultura, de la virtut, vagin les simpaties i la protecció especialment per als desheredats de la família professional: els joves sense destí, els poc afortunats en la carrera, els malalts o vells que ja serveixen amb pena, els jubilats, les vídues i orfes de Mestre. L'afecte als companys i l'oblit mutu de les nostres flaqueses, poden tenir un límit, im-

posant-se dolorosament l'extirpació dels membres morbosos que siguin ignominia del Magisteri: per aqueixa finalitat, no inspira gaire fe la implantació de tribunals d'honor. Es menester jutjar amb esperit de tolerància els múltiples camins que poden seguir-se per a lluitar en favor de la classe, pensant que «la confiança en si mateix» (Emerson), té una segona part: la confiança en els altres. I ofegats els crits de l'enveja, plaem-nos quan els companys de professió, per mitjans lícits, pugin i prosperin i assoleixin rellou social.

IX.—Sancions.

Ni el guany pecuniari, ni les distincions legals, ni la gratitud dels alumnes, les famílies i la societat, ni la consideració dels comprofessors, seran suficients per a premiar l'obra de l'home o la dona que s'entregui devotament a l'educació, perquè totes aqueixes sancions són fruit de la mesura humana, sempre limitada i imperfecta. El goig interior, esdevingut amb el compliment del deure, sovint serà posat a prova per a guarir la dolor de tantes injustícies que pesen no solament sobre els Mestres, sinó damunt de tota mena de persones, amb més freqüència quan les persones tenen bon cor i són ben intencionades. No hi ha cap dubte que els individus religiosos, sostinguts per la creença en una promesa eterna, es troben en situació més afavorida per a persistir, serens i impertorbables, dins una ruta moral.

LL. JOU I OLIÓ

Barcelona, 9 juny de 1919.

ECOS DE L'ESTRANGER

ALEMANYA

SELECCIÓ DE CAPACITATS. És un problema que preocupa moltes nacions, la reconstitució de la *elite*. Quan en altres països encara es discuteixen els mitjans de portar-ho a la pràctica, Alemanya n'ha fet ja un assaig a Berlín en tres escoles secundàries, dues de nois i una de noies; la matrícula és absolutament gratuïta i els alumnes són triats d'entre el floret de les escoles primàries.

PROGRAMA DEMOCRÀTIC. El reformador Tevos ha fet reaparèixer un vell programa de l'any 1848 i ha iniciat una campanya per a defensar-lo no-

vament, puix les qüestions que planteja, arreu del món gaudeix d'actualitat. En ella es demana l'escola única, la igualtat davant la instrucció, l'obligació escolar des dels 4 als 18 anys, l'autonomia i la llibertat de consciència. La campanya no pot ésser més simpàtica.

ANGLATERRA

LLEI DE RETIRS. La guerra ha fet necessària una major intervenció de l'Estat en l'educació del poble. Per la grandiosa empremta de M. Fisher, ministre d'Instrucció pública, Anglaterra incorporà als pressupostos generals el pagament dels mestres d'ensenyament primari. Darrerament s'ha completat l'obra, votant per unanimitat ambdues cambres una llei de retirs per als educadors que compleixin els 60 anys.

FRANÇA

DE LA SOCIETAT DE LES NACIONS. Sense una perfecta democràcia no és possible una pau duradora, han afirmat les nacions aliades. D'aquesta convicció n'ha sorgit la creació d'un Departament internacional que estudiarà els problemes culturals. Oi més, en el articulat sobre el treball acordat en la Conferència de la Pau s'hi consigna que cap noi no serà admès ni en la indústria ni en el comerç abans dels 14 anys, i que dels 14 als 18 anys els nois i noies no podran emprar-se més que en un treball compatible amb llur desenrotllament físic, i amb la condició que puguin continuar la llur instrucció professional o general.

ITALIA

CASA DE CAMP PER ALS INFANTS. Valenta prova d'amor als fills del poble ha donat la Federació de cooperatives de producció de Milà. En els afores de la populosa ciutat va comprar per 250.000 francs una casa de camp, la qual es posà a disposició dels infants tot just fa tres mesos. Allà s'hi reposa, durant els dies de festa, es juga a discreció en el seu formós parc, els nois i noies poden dedicar-se al treball lliure i es fomenta l'auto-educació.

CONGRÉS D'EDUCACIÓ POPULAR. Va celebrar-se a Roma en la primera quinzena del mes de març. Un dels temes que despertà més interès

fou el de l'Escola rural; mentre alguns congressistes votaven amb N'Ale-xandre Marcucci la creació d'Escoles Normals especialitzades per a la preparació dels mestres, altres afirmaven la tesi de Rafel Resta, qui demanava per a tots els educadors la mateixa cultura general i una bona preparació cívica i social.

RÚSSIA

REORGANITZACIÓ DE LES ESCOLES TÈCNIQUES. En Lounatcharski, comissari del poble rus per a l'emancipació de l'obrer, es l'ànima de totes les reformes referents a instrucció que s'operen a l'antic imperi dels tsars. Parlant en un discurs ha dit que els conceptes «home» i «treballador», en pedagogia, s'uneixen per a formar un tot harmònic i que les ocupacions, en el primer grau de les escoles tècniques, deuen consistir en l'aprenentatge d'un ofici; en el segon grau els aprenents han de pendre part en la producció, utilitzant les fàbriques i tallers; les escoles d'oficis per a infants, diu, han d'ésser suprimides, puix és impossible consentir el sacrifici dels infants al Moloc de la indústria. Veurem en què pararan aquests propòsits anunciats en un Consell hagut a Moscou.

ESCOLES DE NOVA CREACIÓ. Han tingut preferència les obres d'educació preescolar i complementària. A 750 les de primer grau i 200 els de segon arriben les escoles que s'obren a començament de l'any passat, admetent-se amb preferència els fills dels treballadors. Amb un pressupost de 100.000 rubles s'han organitzat 31 clubs d'instrucció i s'han obert cursos per a adults en nou districtes.

M. T. P.

BIBLIOGRAFIA

LES NORMES DE L'INSTITUT, per Josep Saderra. — Olot. — 1919.

En el fort de la lluita, aquests darrers temps, entre els partidaris i els enemics de les normes ortogràfiques promulgades per l'Institut d'Estudis Catalans, foren de relleu la sèrie de cartes que, escrites per En Josep Saderra i dedicades al Dr. Antoni M.ª Alcover, varen aparèixer en *El Deber*, d'Olot i foren reproduïdes per altres periòdics de la nostra terra,

com la *Gazeta de Vich* i *La Costa de Llevant*. I ara l'autor, persistent en el seu propòsit, sempre amb el noble ideal de contribuir a la purificació del nostre idioma, ve de recollir aquelles cartes, aplegant-les en fullet que envia de franc a tots els mestres de Catalunya, als quals diu, en les *Dues paraules* de pròleg: «Per a que arribin a les vostres mans, que crec és on han d'arribar, perquè vosaltres podeu fer molt en la propagació o extinció de la malura, he fet aquesta edició per a vosaltres, en ocasió que crec oportuna, perquè si Deu vol que se'ns concedesca l'autonomia, haureu d'ensenyar els nois en català.» Sense entrar en el fons de la batalla que el senyor Saderra lliura contra les normes de l'Institut, afer que correspon als gramàtics i no als que exercim l'ensenyança primària, ens permetem trametre a l'estimable escriptor olotí unes paraules nostres, segons les quals els Mestres d'escola, «ignorants de la Gramàtica catalana i amatents a acceptar aquella que fixin la gent entesa, veuríem amb goig una intel·ligència entre l'Acadèmia de la Llengua i l'Institut d'Estudis Catalans, per que fos un fet prompte la verda-dera unificació de l'ortografia.» (*El Clamor del Magisterio* de l'any 1917, pàgina 342). Avui la situació dels mestres és ben compromesa, puix que sigui el que es vulgui el sistema ortogràfic que adoptin, per endavant saben que llurs ensenyances són desmentides per l'ortografia diferent de llibres o periòdics que venen a caure en poder dels infants. Això, tan lamentable, del que ningú i tots en tenim la culpa, en res altera la gratitud que mereix la iniciativa del senyor Saderra, especialment de part dels mestres, qui poden demanar a l'autor, en cas de no haver-lo rebut, aquest fullet que a nosaltres ens arribà doble: per la condició de Mestres i la d'encarregats del BUTLLETÍ.—LL. J. i O.

ARITMÈTICA I GEOMETRIA, curs mitjà, per J. Galí. — Publicacions de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. — Preu: 2'25 ptes.

Acaba de sortir aquest nou volum que ve a enriquir la col·lecció dels publicats per la nostra Associació, per mitjà de la seva Secció Editorial. És un llibre que es fa notar—entre les publicacions destinades a l'infantesa—per la claretat de l'exposició, il·lustrada amb molts gravats, i, al mateix temps, per la seva serietat científica i l'encertada ponderació del contingut. Amb aquest llibre, el mestre té un sòlid fonament per a la metodització de l'ensenyament, i els infants hi trobaran una facilitat de servir-se'n amb profit que sumada a la bellesa de la presentació ha de despertar en ells un viu

interès pel llibre, del qual interès les nostres generacions són tan freturo-ses.—P. R.

QÜESTIONARI SOBRE HISTÒRIA DE CATALUNYA.—Publicacions de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.—Preu: 0'75 ptes.

La dificultat d'obtenir una unitat de procediment i de criteri entre els jurats que es formen a cada Concurs Nacional d'Història, assegurant el màxim encert en el jutjament, ha mogut a la Protectora a publicar aquest programa, el qual programa és degut als senyors En Ferran Valls i Taberner i En Ferran Soldevila, autors també d'un compendi de la mateixa matèria, que la Protectora té a punt de publicar. No cal dir que el programa i el compendi tenen un fort parentiu; i si podem judicar del segon pel que veiem en el primer, podem aventurar l'afirmació que serà un dels més seriosos llibres que tractant l'història de la nostra terra s'han escrit per als infants.—P. R.

NOVES

ENQUADERNACIÓ.—*Amb els números del nostre BUTLLETÍ corresponents als anys 1917 i 1918, relligats amb tota cura, es formà un volum que es pot veure a les oficines de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, qui s'encarrega de fer enquadrar les col·leccions que se li trametin, pel preu de 1'75 pessetes (més el cost de correus, si es tracta de persones que no recollissin directament el volum). També es faciliten tapes soltes, al preu de 1 pesseta.*

COM DE COSTUM, en els vinents mesos de juliol, agost i setembre deixarà de publicar-se el nostre BUTLLETÍ, reapareixent per l'octubre.

ELS SOCIS de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana rebran per tot el mes actual de juny la *Memòria de l'any 1918*, recent sortida de l'estampa.

EN PAU ROMEVA, company en les tasques del BUTLLETÍ i Assessor Tècnic de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, acaba de perdre per sempre la seva esposa, que mor a l'edat de 24 anys (a. c. s.) Li consta bé a l'amic Romeva la part que tots hem pres en el seu dol.